

Nr 348

Av herr **Larsson** i Hedenäset, om ökat anslag till bidrag till skattetyngda kommuner.

I Kungl. Maj:ts statsverksproposition föreslås, dels under femte huvudtiteln ett anslag till Bidrag till folkpensioner m. m. å 1 676 000 000 kronor, dels ock under sjunde huvudtiteln anslag till Bidrag till skattetyngda kommuner m. m. å 3 000 000 kronor och till Provisorisk skatteersättning till kommunerna å 286 800 000 kronor. Av sistnämnda belopp föreslås 240 000 000 kronor i avvaktan på särskild proposition om kompensation till kommunerna i anledning av beräknad höjning av de kommunala ortsavdragen. Viss omdisposition av dessa belopp synes böra övervägas.

Angelägenheten av en effektiviserad utjämning av den kommunala skattebördan har under senare tid alltmera accentuerats. Olika samverkande faktorer har orsakat detta.

En förskjutning av kommunernas respektive statens anpart av folkpensionskostnaderna har ägt rum. Denna har kännetecknats av en fortgående kostnadsövertäckning på kommunerna. En genomgående tendens är även, att den härav följande utgiftsökningen blivit störst i kommuner med svagt skatteunderlag.

Reglerna för åtskilliga statsbidrag till kommunerna har givits en utformning syftande till en kostnadsutjämning olika kommuner emellan. På grund av reglernas konstruktion har dock den allmänna inkomstutvecklingen, försämring av penningvärdet och den därmed följande ökningen av skatteunderlagen lett till en avsevärd förskjutning av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna. Resultatet har även blivit, att dessa statsbidrag kommit att förlora en betydande del av den utjämnande effekt, som de ursprungligen avsetts få.

Som stöd för ovan anförda synpunkter angående den hittillsvarande utvecklingen må åberopas skattelindringsnämndens remissyttrande till statsutskottet av den 23 mars 1956 (statsutskottets utlåtande nr 212/56). Härav framgår med skärpa omfattningen av den förskjutning som inträtt i fråga om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun och dess konsekvenser för kommuner med svagt skatteunderlag. Därav framgår också att de senaste årens utveckling härvidlag tenderat mot att den sociala omvårdnad, varom alla är ense, blir särskilt betungande för de fattiga kommunerna och deras lika fattiga innebyggare.

Dessa spörsmål har tidigare varit föremål för riksdagens prövning. Vid 1956 års riksdag anförde sålunda statsutskottet (utlåtande nr 212) i anledning av motionerna nr I: 310 och II: 241 bl. a. följande: "Vad i ärendet förekommit ger enligt utskottets mening vid handen, att tiden nu är inne

för en utredning av frågan om den kommunala skatteutjämningen. Denna fråga har, såsom i ärendet ådagalagts, åtskilliga aspekter av delvis genomgripande natur, icke minst i statsfinansiellt hänseende, och ett slutligt ställningstagande därtill förutsätter en allsidig utredning. Utskottet ställer sig alltså positivt till det i motionerna framställda utredningskravet. Utskottet vill emellertid erinra om 1956 års kommunalskatterevisions nyligen framlagda förslag om nya kommunala ortsavdrag, vilken fråga torde komma att upptagas till avgörande inom en nära framtid. Med hänsyn till denna frågas samband med frågan om en allmän kommunal skatteutjämning synes det mest ändamålsenligt att den av utskottet förordade utredningen av sistnämnda spörsmål igångsättes så snart ortsavdragsreformen beslutats och förutsättningarna i detta hänseende klarlagts. Utskottet finner sig böra föreslå, att riksdagen i anledning av de föreliggande motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet i förevarande fråga anfört."

Även om det sålunda får förutsättas att denna fråga i anledning av riksdagens uttalande kommer att bli föremål för närmare prövning, måste det dock få ifrågasättas om därmed är tillräckligt.

Dels får det förutsättas att en viss tidsrymd kommer att erfordras för detta utredningsarbete. Under nämnda tid måste man tyvärr räkna med att en fortsatt utveckling i negativ riktning för framför allt de skattetyngda kommunerna kommer att ske. Sålunda är en tendens mot ytterligare nedåtgående förskjutningar av penningvärdet f. n. märkbar. Detta kommer säkerligen att medföra mindre angenäma ekonomiska konsekvenser för landets kommuner i allmänhet och för de mera skattetyngda i all synnerhet.

Redan nu är behovet av en effektiviserad skatteutjämning synnerligen stort. Under den närmaste framtiden får detta behov förutsättas bli ytterligare markerat. Därför synes det att en partiell reform bör åvägbringas i avvaktan på en definitiv lösning av detta spörsmål.

Erkännas skall att möjligheterna att åvägbringa önskvärda partiella reformer har ett intimt samband med det statsfinansiella läget. Det vill dock synas som om nu en möjlighet att ernå en ur olika synpunkter tilltalande lösning ligger nära till hands.

Under innevarande riksdag torde en uppjustering av de kommunala ortsavdragen komma att ske. I samband därmed avses även ordnas med en kompensation åt kommunerna för det skattebortfall som genom en sådan reform orsakas dem. Medel för detta ändamål har reserverats i förslaget till statsbudget. Om därvidlag ordnas så att full kompensation ej utgår till alla kommuner, utan *en utdebiteringshöjning av förslagsvis 50 öre finge slå igenom för kommuner med markerat god skattekraft och det härigenom inbesparade beloppet i stället disponerades till trängade skattelättnande åtgärder främst hos de sämre ställda kommunerna, skulle detta fylla en angelägen skatteutjämnande uppgift.* Därvid kunde gränsen mellan bättre och

sämre ställda kommuner fastställas vid kommuner, vilkas skattekraft överstiger medelskatteunderlaget i riket med 25 procent eller mera. Antalet sådana kommuner är relativt ringa (14 städer och ungefär samma antal andra kommuner, merendels köpingar med större bolag), men då invånarantalet i några av dem är stort, torde man kunna räkna med att därigenom erhålla tillräckligt finansiellt utrymme för en omedelbar provisorisk förbättring av grunderna för skattelindringsbidragen och ett återställande av den skattutjämnande effekten hos kommunbidragen till folkpensioneringskostnaderna.

Enligt 1955 års taxeringar utgjorde medelskatteunderlaget i riket 38,46 skattekronor per innevånare. De bättre ställda kommuner, för vilka ovan diskuterade 50-öreshöjning skulle få slå igenom redan från början, skulle då vara sådana med minst 48,08 skattekronor per innevånare. För alla de härav berörda kommunerna skulle nämnda begränsning sammanlagt frigöra ett belopp av omkring 45 milj. kronor.

Med hänsyn till den ifrågasatta begränsningens skatteutjämnande syfte torde dock en ytterligare begränsning böra övervägas, nämligen så att den totala utdebiteringen i de berörda kommunerna icke genom den beräknade höjningen å 50 öre finge överstiga visst som ordinärt bedömt skattetryck. Även vid en försiktig uppskattning av det bortfall, som härigenom orsakas, torde dock den föreslagna begränsningen i den fulla kompensationen kunna beräknas frigöra ca 30 milj. kronor per år till omedelbara skattelindringsåtgärder.

Vad ovan skisserats har i det väsentligaste förordats av skattelindringsnämnden i dess remissyttrande över 1956 års kommunalskatterevisions betänkande med förslag till nya kommunala ortsavdrag. Vad beträffar den närmare utformningen av bestämmelserna härför liksom den ytterligare motivering som kan åberopas torde vara lämpligt att återkomma i samband med riksdagsbehandlingen av den av Kungl. Maj:t bebådade propositionen om provisorisk skatteersättning åt kommunerna. Däremot synes det lämpligt att i detta sammanhang — under förutsättning av riksdagens bifall till vad i ovanberörda hänseende anförts — förorda en förhöjning av anslaget å sjunde huvudtiteln till Bidrag till skattetyngda kommuner (punkt 67) med 7 000 000 kronor, och likaledes av anslaget under femte huvudtiteln till Bidrag till folkpensioner med 23 000 000 kronor (punkt 109).

Detta förslag förutsätter givetvis, för att den avsedda effekten för berörda kommuner skall nås, att erforderliga ändringar av respektive författningstexter företages. Vad beträffar den föreslagna provisoriska förbättringen av skattelindringsbidraget torde för dess realiserande i första hand erfordras en höjning av gränsunderlaget och borttagande av nuvarande eftersläpning vid gränsunderlagets bestämmande. Då emellertid de olika primärkommunerna är beroende av att före fastställandet av stat för år 1958 erhålla upp-

gift om vilket skattelindringsbidrag som erhålles, borde dessa författningsändringar ske med all möjlig skyndsamhet. Ur principiella synpunkter vore det önskvärt, att dessa ändringar ej skulle ske utan riksdagens hörande. Av tidsskäl torde detta dock ej vara möjligt. Som det dessutom endast är fråga om provisoriska justeringar och då angelägenheten av en snar förbättring av den kommunala skatteutjämnningen är så stor, synes det i detta fall kunna godtagas, att Kungl. Maj:t bemyndigas att, efter erforderliga utredningar — vilka lämpligen torde kunna utföras av skattelindringsnämnden — vidtaga de författningsändringar, som svarar mot den föreslagna anslagshöjningen.

I fråga om folkpensioneringen och kommunernas bidrag därtill torde en lika forcerad författningsändring ej vara erforderlig. Kommunernas bidrag till folkpensioneringen torde inlevereras i slutet av första kvartalet. Därav följer att det torde vara möjligt ernå att, efter erforderliga förarbeten, frågan om nödvändiga författningsändringar kan underställas höstriksdagens prövning. Det synes därför i detta avsnitt lämpligt att riksdagen anhåller att Kungl. Maj:t efter erforderliga utredningar till höstriksdagen framlägger förslag om i anledning av det förhöjda statsanslaget möjliga nedjusteringar av det kommunala bidraget till folkpensioneringen och därav föranledda författningsändringar.

Vad härovan föreslagits medger endast en ytterligt tidsbegränsad lösning av dessa för kommunerna vitala frågor. Den provisoriska skatteersättningen till kommunerna i anledning av ortsavdragsreformen får förutsättas bli tidsbestämd att i stort endast omfatta ett begränsat antal år. Det framstår därför som ytterligt angeläget att till tiden för denna kompensations upphörande eller mera betydande reducering ha frågan om en effektiv skatteutjämnning utredd och de nya lagbestämmelserna härom i kraft. Mot bakgrunden av detta förhållande synes det motiverat att riksdagen på nytt framhåller angelägenheten av en snabb utredning av hithörande spörsmål.

Med stöd av vad ovan anförts beträffande den provisoriska skatteersättningen till kommunerna och under förutsättning av bifall därtill, hemställas i detta sammanhang,

dels att riksdagen måtte till Bidrag till skattetyngda kommuner m. m. för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor,

dels ock att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de provisoriska författningsändringar som erfordras för en bidragsgivning inom denna kostnadsram.

Stockholm den 26 januari 1957

Harald Larsson

i Hedenäset